

22 İkinci Teşrin 936

# Altan

E L Â Z İ Z H A L K E V İ

Yıl. 2

TARAFINDAN ÇIKARILIR

## İçidekiler

*Büyük Atamızın Nutukları*

...

*Modern Türk devleti ve münevverlere düşen ödevler*

C . A

*Artırma ve yerli malı haftası*

...

*Elâziz Cumhuriyet Bayramını nasıl kutluladı*

...

# Altan

E L Â Z İ Z H A L K E V İ

Bl. 2

TARAFINDAN ÇIKARILIR

Sayı 20

## Büyük Atamızın Nutukları

Atatürkün 1936 yılı nutukları politika edebiyatının eşsiz bir eseridir. Bu nutukta memleketin iç ve dış durumu kadar aydın ve o kadar açık söylenmiştir ki, bunu seviyesi ne olursa olsun her vatandaş, tamamile anlayabilir.

Yurdun en sağlam ve en emin bir tutumla nasıl idare edildiğini ve her geçirdiğimiz yılın yurda ne kadar büyük bahtiyarlıklar getirdiğini pek aşikâr öğrebilir.

Cumhuriyet, yeni ve sağlam esasları ile Türk Ulusunu, emin ve metin bir istikbal yoluna koyduğu kadar, asil kirlerde ve ruhlarda yarattığı güvenlik itibarile büsbütün yeni bir hayatın müjdesi olmuştur. Bu nutukta bütün emlekti hareketlendiren iş ve eser zenginliği o kadar güvenli ve o kadar oktur ki halkın saadeti ve refahı için alışan Cumhuriyet Hükûmeti ve bu

Cumhuriyete erişmek bahtiyarlığına nail olmuş bütün Türkler göğüslerini kabartarak iftihar edebilirler.

Büyük önder yapılan işleri izah ettikten sonra yapılacaklar içinde direktifler veriyorlar.

Onun her işareti büyük bir müjdedir. En büyük işler bile en yakın bir zamanda tahakkuk eder. Büyük önder bu yılki direktiflerinin başına Kültür işlerini geçirmiştir. Çokraz zaman içinde kültürel inkişafımızın da bizi hakkile iftihara götürececek bir olgunluk ve dolgunluk alacağına şüphe kalmamıştır.

Büyük Atanın bu nutuklarını aynen okuyucularımıza sunuyoruz. Daha fazla yurtdaş tarafından okunacağı ve onlara da büyük sevinçler vereceği için biz bir kat daha seviniyoruz.

+

+

50374/2  
1936, 20

Elâziz — Halk Evi

# Atatürkün millete hitabı

Büyük Millet meclisinin Beşinci intihap devresinin ikinci içtima yılına başlarken  
Millet vekillerine ve millete hitabı

Geçen yıl ne yaptık . Bu yıl ne yapacağız

Sayın Millet vekilleri .

Sizi , sevgi ve saygılarımla selamlayarak beşinci Deverenin ikinci senesini açıyorum .

Derhal söylemeliyimki , bu seneki çalışmalarınızın da , memleket ve millet işlerinde . yeni eyilikler ve ilerlemeler yapacağına kaniim

Geçen yıl , Türk milleti , huzur ve sükûn içinde , millî ve insani ülküye , aşkla koşan kuvvetli ve çalışkan bir varlık gösteriyordu .

İdarede ve Adliyede yeni kanunların ve yeni teşkilâtın vatandaşı sevindiren neticeleri görülmüyordu .

Ekonominin her sahasında ve memleketin her tarafında Türkler gendilerine ve Devletlerine tam bir güven içerisinde çalışıyorlardı .

Cumhuriyet yeni ve sağlam esaslarla Türk milletini emin ve metin bir istikbal yoluna koyduğu kadar asil fikirlerde ve ruhlarda yarattığı güvenlik itibarıyla , bütünü yeni bir hayatın müjdecisi olmuştur . seneler geçtikçe millî ideal verimleri güvenle çalışmada , ilerleme hevesinde , millî birlik ve millî irade şeklinde daha iyi gözlemlere çarpılmaktadır . Bu bizim için çok önemlidir . çünkü biz esasen millî mevcudiyetin temelini millî şuurda ve millî birlikte görmekteyiz .

Halkla hükümet arasındaki yakınlık ve beraber çalışma gayreti , ayrıca mem-

nuniyeti mucip bir seviyededir . Bu hususta partimizin feyizli önderliğini ehemmiyetle kayd etmek isterim ,

*İftihar olunacak bir Tezahür*

İdari ve ekonomik tedbirlerin iyi tatbiki ve tatbik neticelerinin iyi anlaşılması için halkın hükumete yardım etmek hevesi , itibar olunacak bir tezahürdür . Bu ruhî vaziyet Türk milletini ilerletmek ve Türk vatanını imar etmek için çok ve çok esaslı bir amildir .

Devleti ve hükumeti kendi malı ve koruyucusu tanımak , bir millet için büyük nimet ve mazhariyettir . Türk milleti bu neticeye cumhuriyette varmış ve her sene bunun artan semerelerini görmüş ve göstermiştir . Milletimizin maddî ve maevi huzuruna her şeyden fazla ehemmiyet verişimizin ne kadar yerinde olduğu anlaşılıyor .

*İlk tahsilin yayılması için alınan tedbirler*

Arkadaşlar

İlk Tahsilin yayılması için sade ve pratik tedbirler almak yolundayız , ilk tahsilde hedefimiz bunun umumi olmasını biran evvel tahakkuk ettirmektir . Bu neticeye varmak , ancak , fasilasız tedbir almakla ve onu metodik tatbikle mümkün olabilir . Millet başlıca bir işi olarak , bu mevzuda ısrar etmeyi lüzum görüyorum . San'at ve teknik mekteplerine rağbet artmıştır . Bunu sevinçle söylerken , her türlü teşviki artırmak lâzım olduğunu da ilâve etmek isterim .

*Yüksek Tahsil ve Güzel san'atlara verilen ehemmiyet*

Yüksek tahsil için Ankara Üniversitesini tesis etmek yolunda , Tıp Fakültesinden başlayarak , yeni ve en külfetli hamlenin atılmasını dilerim .

Güzel san'atlara da alâkanızı yeniden canlandırmak isterim . Ankarada bir konservatuar ve bir temsil akademisi kurulmakta olmasını zikretmek benim için bir hazırdır .

Güzel san'atların her şubesi için Kamutayın göstereceği alâka ve emek , milletin insanî ve medenî hayatı ve çalışkanlık veriminin artması için , çok tesirlidir .

*Türk Tarih ve Dil Kurumlarının takdire değer faaliyetleri*

Başlarında kıymetli Maarif Vekilimiz bulunan , Türk Tarih kurumu ile Türk Dil Kurumunun , her gün yeni hakikat ufukları açan , ciddî ve devamlı mesaisini taktirle yad etmek isterim . Bu iki ulusal kurumun , tarihimizin ve dilimizin karanlıklar içinde unutulmuş derinliklerini , dünya kültüründeki analıklarını , reddolunmaz ilmî belgelerle oataya koydukça , yalnız Türk milleti için değil ve fakat ilim âlemi için , dikkat ve itibarı çeken , kutsal bir vazife yapmakta olduklarını emniyetle söyleyebilirim . Tarih Kurumunun Alacahöyükte yaptığı kazılar neticesinde , meydana çıkardığı , beş bin beş yüz senelik maddî Türk tarih belgeleri , cihan kültür tarihini yeni baştan tetkik ve tamik ettirecek mahiyettedir . Birçok Avrupalı alimlerin iştirakile toplanan , son Dil kurultayının ışıklı neticelerini bizzat görmüş olmakla

Altan

çok mutluyum . Bu ulusal kurumların az zaman içinde , ulusal akademiler halini almasını temenni ederim . Bunun için , çalışkan Tarih ve Dil alimlerimizin , dünya ilim âlemince tanınacak , orijinal eserlerini görmekle bahtiyar olmamızı dilerim .

*Göçmen vatandaşlarımızın iskânı*

Sayın arkadaşlar ,

Ana vatana yeni kavuşan göçmen vatandaşlarımızın işleri başlıca işlerimizdendir . Göçmenleri iyi yerleştirmek ve sürütle üretmen kılmak için onları kâfi derecede teçhiz etmeğe çalışıyoruz . Aldığımız neticeler ümid vericidir . Bu millî meseleye tahsis edebildiğimiz vesait derecesinde , fakat ara vermeksizin devam edeceğiz .

*Şimendifer , yol ve su işleri*

Demiryolu inşası programına devam ediyoruz . Buna muvazi olarak , yol ve köprü inşaatına daha fazla vesait tahsis edebilmek , arzuya şayandır . Her halde su işleri için verilen vesaiti arttırmaya lüzum vardır . Şimdiye kadar muhtelif yerlerde yapılmış ve yapılmakta olan ufak büyük su işleri , çok teşvik edici neticeler vermektedir . Kamutayın , su işleri için yeni imkânlar aramasını lüzumlu görmekteyiz .

*Telefon ve radyo işlerimiz ve hava nakliyatı*

Telefon şebekesi memleket içinde , bir program dahilinde genişlemektedir . Bu faaliyeti taktir ve teşvik etmek isterim . Yakın bir zamanda iyi bir radyo merkezine nail olacağımızı

umarım.

Ticarî hava nakliyesi işlerinin emniyetli, intizamlı, devamını ve genişlemesini ise, çok önemli tutmaktayım.

*Ekonomi sahasında alınan feyizli neticeler*

Sayın Vekiller,

Ekonomi sahalarında millî faaliyetimizin artmasından ve genişlemesinden sevinç duymaktayız. Cumhuriyetin ekonomik tedbirleri her sahada feyizli semereler vermektedir.

Ziraatte kalkınmayı kolay ve çabuk yapmak için şartlar, çok ilerlemiş ve hazırlanmıştır. Yeni usulde yeni makineler kullanmakta, iyi teşkilâtla yapılacak yardımların sürüştürme semere vereceğini görüyoruz. Kooperatif teşkilâtı her yerde sevilmiştir. Kredi ve satış için olduğu kadar, istihsal vastalarını öğretip kullanırmak için de, kooperatiften istifadeyi mümkün görüyoruz.

Ziraatte hastalıklarla mücadele işine daha çok ehemmiyet vermek lâzımdır.

*Toprak kanunu*

Toprak kanununun bir neticeye varmasını Kamatayın yüksek himmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması, behemehal lâzımdır. Vatanın sağlam temeli ve imarı bu esastır. Bundan fazla olarak, büyük araziye modern vasıtalarla işletip vatana fazla istihsal temin edilmesini teşvik etmek isteriz.

*Ticaretimizin hacmi muntazaman artıyor*

Ticaret münasebetlerimiz bu sene

daha genişlemiştir. Karşılıklı genişlik ve kolaylık takip ettiğimiz esastır. İhracatımızın kolaylaştırıldığı yerde ithalâtın artmasından sakınmıyoruz. Bu ithalâtı artırmak ve kolaylaştırmağa çalışıyoruz. Bu dürüst politika üç senedenberi ticaretimiz hacmini muntazaman artırmıştır.

*Endüstri programımız*

Endüstri programının tatbiki ciddî olarak devam ediyor. Her yeni endüstri eseri, muhitine refah ve medeniyet ve bütün memlekete haz ve kuvvet vermektedir. İkinci programın hazırlıkları şevkle ilerlemektedir.

Maden işletilmesi inkişaf halindedir. Madenlerimiz bizim başlıca bir döviz kaynağımız olduğu için de, yüksek dikkatinizi celbe değerlidir.

*Maden ve kömür işlerimiz*

Artvin civarında bakır madenlerinden birinin işlemeğe başlamasından memnun olduk. Ergani bakır madeniinin işlemeğe başlamasını, memleket için mühim bir fayda telâkki ediyoruz. Gene memleket için pek ehemmiyetli bulduğumuz diğer mesele, kömür havzasının rasyonel olarak işlemesidir. Üzerinde bulunduğumuz tedbirlerin sürüştürme netice vermesini temenni ederim.

*Deniz ticaretimiz*

Deniz ve deniz mahsulleri ticaret ve endüstrisi önemli bir mevzumuzdur.

Ticaret filomuzu yenilemek ve artırmak teşebbüsünü menun olarak kaydediyoruz.

Limanlarımızda kâfi teşkilât yapılması, umumî mağazalar ve antrepolar bulundurulması mukarrerdir.

*İş kanunu*

İş kanununun tatbiki için icab eden teşkilâtın kurulması lâzımdır. Ayrıca deniz ve ziraat işçileri için de, yeni kanunlar hazırlanmalıdır.

Küçük kredi mevzuunun ehemmiyetle ele alınmasını, Büyük Meclisin dikkatine arz ederim.

Bu sene, Ziraat Bankasının yeni kanun lâyihası, çalışma mevzularınız arasında olacaktır.

Bankaları ve kredi tevziini inzibata alan, kooperatifleri kuran ve genişleten kanunlarımızdan sonra bu yeni eserleriniz memleketin kredi hayatında verimli olacaktır.

*Maliyemiz müspet ve verimli vaziyettedir*

Maliyemiz, memnun olacağımız surette müspet ve verimli vaziyettedir. Muvazeneye hususî ehemmiyet veren Büyük Meclis, her sene varidatı fazlasile temin etmeğe muvaffak olmaktadır. Bu sene de tahminlerin tahakkuk edeceğine emniyet edebiliriz.

*Hayatı ucuzlatmak için vergiler indirilecek*

Hayatı ucuzlatmak icab ettikçe, vergileri indirmek siyastine devam edeceğiz. Tuz, şeker, çimento, sayım vergilerinde iki sene içinde yaptığımız cesurane indirmeler, her bakımdan faydalı olmuştur.

Bu sene hem ilk ihtiyaçlardan, hem esash kuvvet vasıtalarından olan petrol ve müstakları üzerindeki resimlerden geniş mikyasta indirme yapmağa muvaffak olmanızı dilerim.

*Vergi usullerinin islahı*

Bundan başka, vergi usullerinin islahı çarelerinin aranmasına da ehemmiyetle devam olunmalıdır. İyi usul ve iyi tatbikin memnun edici neticelerini vatandaş, hiç bir işte vergi mevzuu kadar hassasiyetle taktir etmez.

*Cumhuriyetin kudreti hazinenin intizamındadır*

Diğer taraftan vatandaşın Hazineye karşı mükellefiyetinin, en mühim vazifesi olduğunu anlatmak için, yorulmak lâzımdır. Şüphe yoktur ki, bahusus devletçi ve halkçı olan bir idare ve ekonomi hayatında, hazinenin kudret ve intizamı, başlıca mesneddir. Cumhuriyetin kudreti de her sahada ve millî müdafaa sahasında ihtiyaçlarını karşılayan hazinesinin intizamındadır. Gelecek yıllar için de Hazinenin kudretini muhafaza etmek, sizin en mühim işiniz olacaktır. Millî paramızın filen müstekar olan kıymeti muhafaza olunacaktır.

*Millî Müdafaa vasıtalarına verdiğimiz ehemmiyetin yerinde olduğunu hâdiseler göstermiştir*

Aziz arkadaşlar,

Millî müdafaa vasıtalarına senelerden beri verdiğimiz ehemmiyetin yerinde olduğunu, hâdiseler her gün göstermektedir. Ordumuzu en yeni vasıtalarla mütemediyen teçhiz etmeğe çalışıyoruz. Yüksek kıymetini arttırmağa verdiğimiz ehemmiyet ise, daha ziyadedir.

Ordunun çalışmalarından ve bütün milletin vatan müdafası için severek

ve isteyerek çalışmak şevkinden memnunuz.

*Deniz silâhlarına vardığımız ehemmiyet*

Deniz silâhlarına ehemmiyet veriyoruz. Denizcilerimizin iyi silâhlı ve iyi talimli olarak hazırlanmaları büyük emelimizdir. Hava ordusuna sarfettiğimiz himmeti arttırmayı dilerim. Yeni bir programın tatbikat devresinde bulunduğumuz için, hava kuvvetlerimiz, arzumuz derecesinden henüz uzaktır. Kuvvetli bir hava ordusu vücutte getirmek yolunda iyi neticelere doğru ehemmiyetle yürümekte olduğumuzu ifade ederken hava taarruzlarına karşı milletin hazırlanması için de ayrıca alâkanızı uyandırmak isterim.

*Bu senenin mes'ud hâdiseleri*

Bu sene içinde arsulusal bakımdan bizim için mes'ud hâdiseler oldu.

İngiltere Kralı S. M. Sekizinci Edwardın mütenekkiren ziyaretini ve Boğazlarda yeni rejimin -Montrö mukavelesinin- derpiş ettiği veçhile tatbika başladığını, bunların başında olarak zikretmeliyim.

*Türkiye - İngiltere samimî münasebatı*

Tanışmakla bahtiyar olduğum İngilizlerin büyük Kralile aramızda husule gelen dostluğun, milletlerimizin temayülâtına uygun olarak, iki Hükümet arasında filen inkişaf etmekte olan samimî münasebat üzerine hayırlı tesirine şüphe yoktur.

Türkiyenin hakkını teslim etmekle

yüksek dostluk ve anlayış gösteren Montrö mukavelesi âkidleri, aynı zamanda kritik devam eden arsulusal durumun bu önemli devresinde, istikrarı için herkesin çalışması icab eden umumî sulh işine de değerli hizmet etmiş oldular.

*Boğazlar tamamile artık Türk hakimiyeti altındadır*

Tarihte bir çok defa münakaşa ve ihtiras vesilesi olmuş olan Boğazlar, artık tamamile Türk hakimiyeti idaresinde, yalnız ticaret ve dostluk münasebetlerinin muvasala yolu haline girmiştir. Bundan böyle muharib her hangi bir devletin harb sefinelerinin Boğazlardan geçmesi memnudur.

*Türk - Rus dostluğu*

Bu münasebetle, karada ve denizde büyük komşumuz Sovyet Rusya ile aramızdaki, on beş senedenberi her türlü tecrübeden geçmiş olan dostluğun, ilk gündeki kuvvet ve samimiyetini tamamile muhafaza ederek, tabii inkişafında devam ettiğini beyan etmekle de, ayrıca memnuniyet duyarım.

Bu sene içinde Efganistanın kıymetli Hariciye ve Harbiye Vezirleriyle görüşmekten de memnun oldum.

*Dost ve müttefik Yugoslav Başvekilinin memleketimizi ziyareti*

Dost ve müttefik Yugoslavyanın yüksek Başvekil ve Hariciye Nazırının millî bayramımızda aramızda bulunması, bize ayrı bir sevinc verdi.

Balkanlılar arasındaki kardeşliğin tarsini bizim ötedenberi başlıca emelimizdir.

Türk - Yugoslav bağlılığı bunun esaslî bir tezahürüdür.

*Türkiyenin bütün devletlerle münasebatı iyidir*

Diğer müttefiklerimiz ve dostlarımızla temaslarımız daimî ve samimidir. Balkanlarda, garbî Asyada ve şarkî Akdenizde mevcut sulhun devamı, eski dünyanın bir çok diğer yerlerine nisbette daha emîn görünmektedir. Türkiyenin bütün devletlerle münasebetlerinin iyi olduğunu, memnuniyetle kaydederim.

*Milletimizi gece gündüz meşgul eden mesele*

Bu sırada milletimizi gece gündüz meşgul eden başlıca büyük bir mesele, hakikî sahibi öz Türk olan İskenderon - Antakya ve havalisinin mukadderatıdır. Bunun üzerinde, ciddiyet ve kat'iyetle durmaya mecburuz.

Daima kendisile dostluğa çok ehemmiyet verdiğimiz Fransa ile aramızda,

tek ve büyük mesele budur. Bu işin hakikatini bilenler ve hakkı sevenler, alâkamızın şiddetini ve samimiyetin iyi anlarlar ve tabii görürler.

*Silahlanma yarışı*

Önümüzdeki sene, müzakereler ve silahlanma yarışlarıyla büyük bir hazırlık senesi olacağı benziyor. Devletler arasındaki ihtilâfların anlaşmalara varmasını samimiyetle dileriz.

Sayın millet vekilleri,

Ağır ve önemli işleriniz, size, millet yolunda, esaslî hizmetler hazırlamaktadır. Milletın sevgileri, hayırlı ve faydalı çalışmalarınızda sizinle beraberdir.



# Modern Türk Devleti ve Münevverlere düşen ödevler



Modern Devlet kurumu , On dokuzuncu asrın sonlarına doğru Avrupada enmuzeci şeklini almış olan ve yavaş yavaş bütün dünyada idare sisteminin idealini teşkil eden bir tiptir.

Modern Devlet de, hâkim kuvvet, o devleti kuran milletin kendisidir. Binanaleyh modern devlette hakim kuvvet bölüm kabul etmez, birdir. Ve fertler hukukan ve tamamen müsavidir.

Milletin, halkın devlette müsavi hukuku haiz olarak hâkim olmasına da (Demokrasi) denilir. Şu halda modern devlet demokratiktir.

Modern devlet de millet, birdir ve bütündür yani bütün manasile vahdet arz etmelidir. Aynı dili konuşmalı, ilmî, fikrî seviyesi yekdiğerine çok yakın olmalı, hukukî, ahlâkî, bedîî, hatta siyasî tefekkür ve tahassüsleri çok ayrı ve farklı olmamalı; millet aynı kültürün mahsulü olmalıdır. Bundan dotayı hiç olmazsa milletin çokluğunu teşkil eden kısım aynı ideale, aynı ülküye bağlı ve meclup bulunmalıdır.

Bu sebeple de modern devlet tamamen millîdir.

Modern devlet, içinde kendisinden gayrı hukuk, din ve siyaset bakımından hiç bir sulta ve müdahale kabul etmez. Mebde ve müntha kendisidir. Binanaleyh modern devlet tam bir istiklâli haizdir.

Modern devlet, millet fertlerinin hürriyetlerini kendi istiklâl ve otoritesine hânel gelmemek üzere kanunlarla temin ve teyit etmiştir. Bu bakımdan da modern devlet hürriyetperverdir.

Modern devletler , sanayi ve ticaret şirketlerine benzerler. Modern devleti teşkil eden hey'eti içtimaiyenin her ferdi, muayyen iktisadî menfaatlarla o heyete , yani devlete bağlıdır. Bir şirketin kâr ve zararında şirketlerden her biri hissedar olduğu gibi devletin nefi ve zararında da milletin hissesi mevcuttur. Bunu açık bir surette bilen millet fertleri devlet denilen büyük iktisadî varlığın muvffakiyetine , inkişaf ve refahına şuurulu olarak hizmet eder.

Hükümetler, bu büyük iktisadî varlığın idare müdürleri demektir. Hükümetin birinci vazifesi, bu iktisadî faaliyeti hüsnü idare etmektir. Binanaleyh modern devlet, iktisadidir de buraya kadar vasıflarından bazılarını ve en mühtemlerini söylediğimiz böyle modern bir devleti Türk milleti kendi yurdunda beğenerek ve severek kurmuştur.

Fakat bu devlet kurulurken hiç de kolay olmamıştır. Atatürkün kurduğu bu modern devlet sistemi garpta asırlardanberi vukua gelen büyük ve kanlı tahavvüllerin tekâmülâ mahsulüdür. Tarihin , bütün mütefekkirlerce teslim edilen (her hareketi bir aksi hareket takib eder) Kanunu hiç şaşmadan bizde de vaki olmuştur. Uyanıklığa karşı, kara görüş , inkilâba karşı irtica, lâiyikliğe karşı kötü dincilik dikildi .

Garb inkilâplarında bütün bu ileri hareketler, fasılalarla ve hem de uzun fasılalarla vukua geldiği halde Atatürk Türkiyesinde bir kaç yıl içinde tahakkuk edebildi. İnkilâbı yürüten şeflerin kudret ve kuvveti, milletin kabiliyet ve her iyi olan şey'e karşı sevgisi Atatürk inkilâbını bir an dahi durdurmadan geliştirdi . Ve modern devlet merhelesine ulaştırdı. Fakat işte asıl büyük ödev bundan sonra başladı .

Modern devlet demokrtiktir, millidir, iktisadidir, umumun menfaatlarını bir seviyede koruyan ve umumun hükümetidir. Ve bir cümle ile modern devlet halkçıdır ve halk hâkimiyeti demektir. Görülüyorki modern devlet

başlı başına bir ilim mes'elesidir. Bu büyük ve önemli vasıfları taşıyan devleti kuran milletin hemen her ferdinin bunların ne demek olduğunu ve yaşamasında bunlardan gelen büyük faide ve saadetlerin kaymetini ölçecek ve anlayacak duruma gelmesi lâzımdır.

Modern devlet içinde mes'uliyet hisselerinde yığının ve bu yığın içinde bilhassa münevverlerin iştiraki büyüktür. Modern devlet, yalnız teşkilatı ve kanunlarının mükemmel olması ile tam yolunda sayılamaz. Bilhassa zihniyetlerin , iş ve vazife itiyatlarının da modern devlet mefhumlarına ve icaplarına göre düzünleterek buna göre işlemesi lâzımdır. Bu yolda münevverlerin çok heyecanlı ve ateşli faaliyetleri olmalıdır. Bir taraftan milleti yetiştirmek ve onu da modern devlet içinde mes'ud ve meş'ur bir seviyeye ulaştırmak için oğraşırken öte yanda modern devletin kültür kurumlarını besleyüp teşkilâtı doldurmak suretile yığına kültür yaymak ödevini ihmal etmemelidir.

Birincisini, kendi güttüğü işlerin içinde yani resmî vazifeleri dahilinde yapacaktır. Halk, işlerini takib ederken devletin iş mekanizmasının nasıl işlediğini görecek anlayacak, sevecek ve inanacaktır.

İkineisi ise münevverin resmî ödevinin dışında ve tamamen ulusal idealinin ödevi olacaktır. Bunun için de en güzel ve en verimli çalışma yeri Halkevleridir. Halkevleri milletin kalkınması için her yönden her şeyi içinde toplamıştır.

Yalnız ve yalnız çalışacak ve bu müesseseyi gayesine götürecektir. Halbuki bütün münevverlerin elbirliği, yürek birliği, istek birliği yaparak yürüyecekleri ve buna çok pek çok muhtaç olduğumuz bir çağdayız. Memleketin devlet elinde yürüyen işleri bütün dünyanın hased ve gıptasını çekecek kadar hızlı ve verimli gidiyor. Fakat halkın müesseseleri olan ve yürümesi de münevverlerin himmet ve hamiyetine kalan işler yürümüyor ve ilerlemiyor.

Bilgisinden, enerjisinden, fazilet ve gayretinden bir çok şeyler beklediğimiz bir çok münevverler adeta bu ödevlerini yapmaktan kaçıyorlar

Memleketin maddî ve manevî saadetine en büyük hisseye mazhar olanlar münevverlerdir. Verilen işler ne kadar güç ve ağır da olsa yapmaları ve hiç olmazsa yapmaya savaşmaları şarttır. Bunu unutanlara veya aldırış etmeyenlere tahammül etmek pek güçtür.

Biz, münevver ve çok mes'ud geçenler yurda ve ülkeye karşı vazifelerimizi asla yapmıyoruz. Buna gücenüp darılmaktansa insaf edip düşünmek ve harekete gelmek lâzımdır. Gücenüp darılacaklara da sözümüz budur. Vazifemiz büyük, mes'uliyetimiz ağır idealimiz yüksektir. Türk milleti yetiştirdiği münevverlerinden bu ödevi başarmalarını istemekte haklıdır.

C. A.



## Yurddaşlar!

Önümüzdeki Birinci kânunun on ikinci günü başlayan artırma ve yerli malı haftasını bu yıl da kutluluyoruz. Her yıl biraz daha iyi ve ulusal davranışlarla yerli mallarımız değerini artırdı ve artırılmış paralarımız Bankada (60,000,000) altmış milyonu buldu. Bundan on sene evvel bankalarımızda artırılmış paralardan on paramız yoktu. Bu gün 60 milyon gibi büyük bir servet ve sermaye var. Hem de Türk parası olarak. Bazı düşüncesiz yurddaşlar veya yurdu-muzda çalışıp kazanan yabancılar paralarını ecebi parasına çevirerek Bankalara Frank ve Sterlin olarak yatırıyorlardı. Sterlin gittikçe düştü çok zarar ettiler. Frank ise birdenbire % 30 düşürüldü. Bankadaki paralar yarıya yakın zarara uğradı. Türk parası ise sapa sağlam bulunuyor.

Yurddaş ulusal kalkınmada millî paranın çok büyük değeri vardır. Artır ve bankaya koy.

Çocuklarını artırmaya alıştı. Ona behemhal bir kumbara al her gün birer metelik attığını düşün beş on yıl içinde yüzlerce liraya sahip olursun.

Kazancından mutlaka, küçük bir miktarda olsa artır. On kazanıyorsan dokuz harca, birini artır ve fakat Bankaya koy.

Paranı yerli malından başka mala verme. Yerli mallarımız yabancı mal-

lardan hiç te geri değildir. Hem de sevimlidir. Yerli malı kullanırsan yurda da büyük hizmet eder yurtsal ve ulusal ödevini de yapmış olursun.

Aşağıdaki sözleri kısa manaları zengin olan sözleri dikkatle oku ve aklından çıkarma.



C. A.

Yurddaş .  
Türk parası, kaya gibi sapa sağlam duruyor :  
En emin tasarruf parası, Türk parasıdır.

Yurddaş .  
Başbakanımız İsmet İnönü, Türk parasının en emin bir para olduğunu daima söyledi. Hakkı varmış. Bak, en sağlam gibi görünen yabancı paralar bile % 30 düştükten sonra, Türk parası sapa sağlam yerinde duruyor.

Yurddaş .  
Bankada Türk paranı var ?  
Korkma, çünkü Türk parası en sağlam paradır.

Yurddaş .  
Paraların düşmesi hadisesi karşısında Türk parası biriktiren, akıllı olduğunu ispat etti.

Yurddaş .  
Türk parası en sigortalı paradır.

Yurddaş .  
Bank en mükemmel gıdadır. Onu bol bol ye.

Yurddaş .  
Türkiye dünyanın en iyi meyvelerini yetiştirir.  
Sofrandan meyveyi hiç eksik etme .

Yurddaş .  
Büyük şehirlerimizdeki kuru yemiş garşıları;  
atalarımızın kuru yemişlere verdikleri değeri  
anlatır. Sen de kuru yemişlerimizi sev, ye  
ve yedir.

Yurddaş .  
Türkiye , yemiş memleketidir.  
Yemiş en faydalı gıdadır.

Yurddaş .  
Bankaya yatırılan para, tarlaya atılan tohum  
gibidir. Ürer.

Yurddaş .  
Son pişmanlık para etmez.  
Genç yaşında arttırmaya alış.

Yurddaş .  
Türk arttırıcılarının sayısı yıldan yıla çoğalıyor.  
Sen de onlara katıl, Banka,da bir arttırma  
hesabı açtır.

Yurddaş .  
Bankada bir arttırma hesabı olan adam, kara  
günlere karşı aşılanmıştır.

Yurddaş .  
Banka olmayan zamanlarda atalarımız :  
"ak akça, kara gün dostudur." demişler.  
Şimdi biz :  
Bankalardaki arttırma hesapları , kara gün  
dostudur; ,, diyoruz.  
Kara günlerinde dostsuz kalma .

Yurddaş .  
Kış gecelerinde misafirlerine, kuru üzüm, incir,  
fındık, Malatya kaysısı, Antep fıstığı, badem,  
ceviz, elma portakal ikramet.

Yurddaş .  
İlim, kuru yemişlerin faydalarını, yeni yeni  
anlamağa başlıyor. Halbuki eski Türkler, uzun  
kış gecelerinde hep kuru yemiş yerlermiş.  
Atalarımızın bu adetini yenide evlerimize sokalım.

Yurddaş .  
Az para ile çok gıda :  
Bu sır, kuru yemişlerimizde var.

Yurddaş .  
Yerli malı kullanmak , Türk ekonomisine bor-  
cumuzdur.

İngilterede : İngiliz malı kullan ,,  
Fransa,da : Fransız malı kullan ,,  
Almanya da : Alman malı kullan ,,  
diyorlar.

Yurddaş .  
Biz de bağırıyoruz :  
Her Türk Türkiye malı kullanmalı .

Yurddaş .  
Bir şey alırken sor :  
Yerli malımı ?  
Yerli malı satmayan, senden değildir.

Yurddaş .  
Arttırma, bir alışma işidir.  
Çocuğunu küçük yaştan arttırmaya alıştır.

Yurddaş .  
Bankalara emniyet etmeyip de paralarını evle-  
rinde saklayan yurddaşlar, şimdiye kadar kay-  
bettikleri faizleri bir hesaplasalar, çok peşiman  
olurlar.

Yurddaş,  
Yerli malı kullanmak ulusal ahlakımız  
olmalıdır.

Yurddaş,  
Ulusal istihsalın artması, yerli malı  
kullanmakla gerçekleşir.

Yurddaş,  
Para biriktirmek için yalnız çok  
kazanmak değil, hesaplı harcamak  
lazımdır.

Yurddaş,  
Bankalarda biriken paramız Yetmiş  
Milyona yaklaştı. Yüz milyona varma-  
lıdır.

Yurddaş,  
Doğan çocuğuna nüfus tezkeresi  
çıkartır gibi, Bankada bir tasarruf he-  
sabı açtır. Çocuğuna büyük eyilik  
etmiş olursun.

Yurddaş,  
Bir Milyon Türk ayda birer lira birik-  
tirseler yılda 17 milyon lira birikir.  
İşte millet servetleri böyle toplanır ve  
böyle çoğalır.

Yurddaş,  
En değerli ve en manalı hediye arttırma  
kumbarasıdır.

Yurddaş,  
Her Türk, yerli malı kullanmak sava-  
şında gönüllü bir propağandacı olma-  
lıdır.

Yurddaş,  
Türk köylüsü yurdumuzun eşsiz mah-  
sullerini senin için yetiştiriyor. Onları  
bol bol ye ki; köylünün yüzü gülsün.

Yurddaş,  
Üzüm, incir, fındık giren eve ilaç girmez.

Yurddaş,  
Pehlivanlar zeytin yağını niçin severler?  
En iyi kuvvet şurubudur da ondan.

Yurddaş,  
Çocuğunun kuvvetli ve sağlam olmasını  
istiyorsan ona bol bol üzüm, incir fındık,  
fıstık, portakal, elma, kaysi yedir.

# Elâziz Cumhuriyet Bayramını nasıl kutluladı?

Cumhuriyet, millet iradesini en güzel ve en verimli bir şekilde ortaya koyan bir idaredir. Halk, her yıl bu idarenin yıl dönümünü kutlulamak hususunda içinde derin bir sevginin, karşı gelinme z bir isteğin mevcudiyetine şahid olmaktadır. Yıllar geçtikçe, Türk milleti, Cumhuriyetin yıl dönümünü daha ülkülü bir şekilde kutlulamak ihtiyacını duymaktadır.

Elâziz, Cumhuriyetin feyizlerine, halk için ne mükemmel bir idare olduğuna elle tutulur, gözle görülür bir derecede şahid olmuştur. İşte bundan dolayıdır ki Cumhuriyete ve onun koruyucularına ve yaşatıcılarına tükenmez bir sevgi, çözülmeyen bir bağ, daima artan, coşan bir sadakat hissi beslemektedir.

## Bayram hazırlığı

Cumhuriyetin Yıl dönümüne daha bir hafta varken şehirde bir faaliyet göze çarpmağa başladı. Dükkânlar süsleniyor, Taklar kuruluyor, Elektriklerle aydınlatma, yeşilliklerle donatma hazırlığı görülüyordu. Mektepler Cumhuriyetin bütün feyizlerini daha iyi kavramışçasına sınıfları süslemekte idiler. Derslerin mihverini hep cumhuriyet teşkil ediyordu.

28/10/936 Çarşamba günü bütün şehir, fevkalâde günlere mahsus rengini almıştı. Yüzlerde taze bir neş'e, gönüllerde, sonsuz bir sevinç sezmemek kabil değildi.

## Vilâyette Merasım

29/10/936 günü sabahı bütün şehir hakikî çehresini almıştı. Bir bayram günü yaşandığı belli idi. Bu bayram, diğer bayramlardan daha farklı ve daha candan gelen bir istekle kutlulanı idi.

Saat 8 de resmî kıyafetli, yüksek rütbeli memurların Vilâyete doğru gittikleri görülüyordu. Tam 8,5 de Vilâyet salonunda kıymetli Valimiz Tevfik Gür Cumhuriyet bayramını kutlulamağa gelenlerin ellerini sıkıyor, seyimli gözleri ve sözleriyle tebrike gelenleri mutluluyordu.

## Cumhuriyet Meydanında

Vilâyetteki tebrikâttan sonra Cumhuriyet meydanına gelen muhterem büyüklerimiz, orasını mahşerden bir manzara halinde buldular. Çünkü kadın, erkek, çocuk, daha sabahın erken saatından itibaren buraya gelmişler, Büyük günü, büyüklere yaraşır derecede kutlulamağa hazırlanmışlardı.

Kahraman Askerlerimiz, Jandarma ve Polislerimiz, Mekteplilerimiz yeni yapılan Hastanenin yanında mevki almışlardı.

Valimiz, yanında Fırka Kumandanı ve yüksek rütbeli zatlara birlikte orada hazır vaziyette olan binlerce kişinin Cumhuriyet bayramını kutluladı ve teftiş etti.

Halkevi önünde adeta bütün şehir toplanmış bir halde idi. Atatürk heykelinin önüne bir körsü konmuş, bayraklarla süslenmiş, Radyo hoparlor ile her tarafa yaymak için de tertibat alınmıştı.

## Ömer Kemalın Hitabesi

Saat 9,30 da toplantı tamamlandı. Orta mektebe yeni tayin edilmiş olan Tarih, Coğrafya muallimi Ömer Kemal Ağar kürsüye çıktı. Bütün halkı sevgi ve saygı ile selamladı. Halkevi namna birhitabe söyledi Çok akışlanan, beğenilen ve sevilen bu hitabeyi aynen aşağıya alıyoruz:

*Aziz Yurddaşlarım;*

Büyük Millî bayramın kutlu olsun. Seni bu kadar coşturan, seni bu kadar toplu yapan, bir birine bağlayan hangi bayramın vardır?

Aziz yurddaş, Bu günü daha iyi anlaya bilmek için düne bak. Orada saltanatın kanlı ihtirasını, millî heyecanı hiçe saydığını göreceksin. Kendi zevkleri, şahsî menfaatları için milleti bir sürü olarak kullandıklarına şahid olacaksın. Onların nazarında senin ve benim hiç bir mevcudiyetimiz yoktur. Onlar her şey. Biz ise hiç bir şeyiz..

Yurddaşlarım, memleketi uçuruma sürükleyenler, yurdun yabancılar elinde

çığnenmesine rıza gösterenler, zevklerini uzatmak için düşmanlarla el ele verenler artık bu gün hür ve temiz havamızı teneffüs etmekten uzaktırlar.

Aziz ve sevgili yurddaşlarım, Cumhuriyet, bir çok fedakârlıklar, kahramanlıklar sonunda elde edilmiş bir halk idaresidir. Anafartalarda Osmanlı İmparatorluğunun şeref ve namusunu kurtaran Atatürk, 19 Mayıs 919 da Samsuna ayak basmasaydı, millete: ya ölüm, ya istiklâl! parolasını vermeseydi bu günleri görebilirmi idik?

Atatürk, Füzürum, Sivas kongrularını yaparak dökülen, dağılan ümitleri, imanları bir araya getirip kudret yaratmasaydı bu günlere kavuşa bilirmi idik?

Atatürk, 23 Nisan 920 de Ankarada Büyük Millet Meclisini açarak, millet hakimliğini, bütün dünyaya haykırmasaydı, Anadolu da bir tek düşman kalmayınca kadar mücadeleye devam edeceğini, Yunanlıları Anadolunun harimi İsmetinde boğacağını yüksek sesle, yabancı dünyalara korku ve heyecan dalgaları yayacak derecede gür bağırmasaydı bugünleri görebilecekmiydik?

İnönlerinde, Yunan ordusunu sarp ve yalçın kayalara çarparak, Türkün makûs taliini yenmeseydi, Sakarya kıyılarında yirmi bir gün geceli gündüzlü devam eden savaşta mucizeler yaratmasaydı şu günleri görmek bahtıyarlığına erişe bilirmi idik?

Afyonkarahisarda, Dumlupunarda, Karatepe sırtlarında Yunanlıları ateşten bir çenber içinde eritmeseydi, asyayı suğra emellerini hafızalardan silmeseydi

Mudanyalara, Lozanlara kavuşa bilirmi idik .

Yurddaşlarımız , Cumhuriyete erişe bilmek için İnönülerini yaratmak, Sakaryaları kızartmak, Afyon ve Dumlapınarları eşsiz zaferler diye tarihe yazmak icabetti .

Modanya ve Lozan Türkün medeniyet dünyasına girişi, müsavi şartlar ve haklarla görüşümüğü, kendi mevcudiyetini bütün düşman dünyasına tanıttığı ve tasdik ettiriyordur.

Tam on üç yıl önce kabul edilen Cumhuriyet, hatırımdan geçmeyen, hayaller serisine bile girmeyen varlıklar verdi . Yaptığımız inki-lâplarla medeniyetin en ilerisinde yer aldık. Ve verimli çalışmalarımızla yurdu imparatorluğun en kuvvetli zamanından daha güçlü bir hale koyduk.

Atatürkün önderliği sayesinde bu gün fırtınalı siyaset denizinde amirallik yapıyoruz.

Ey bugün vatanında hür ve müstakil yaşayan vatandaş, sen yüz yılları, yıllara sığdıran bir milletin ta kendisisin. Milletin özü demek olan kahraman ve eşsiz ordunla, emsali bulunmaz Başbuğunla, bütün zorlukları yenecek, üne çıkacak manileri aşacak bir kudrete sahipsin .

Ey ezelden ebede kadar hür yaşamağa ahd etmiş olan yurddaşlarımız, bu gün, Cumhuriyeti bize emanet eden en büyüğümüzde hurmetle eğiliyoruz.

Ey büyük Türk Atası, senin emanetin Cumhuriyeti, ilelebed koruyacağımıza, her tehlikeye karşı göğüslerimizi çelikten bir siper yaparak muhafaza edeceğimize, damarlarımızdan akan asil kanın verdiği imanla söz veriyoruz.

Atatürk, sen bizimsin. Senin gösterdiğin her yol, Cumhuriyet ve medeniyet yoludur. Biz bu yolun gerilik kabul etmez yolcularıyız. Senin yüce işaretinle hızlanan yarınki mes'ud günlere ulaşmanın vereceği hazı duyanlarız.

Var ol ey büyük ve eşsiz Türk Atası"

Bundan sonra Belediye Reisi Kemal Şedele kürsüye çıktı. Şehrin duygularına, sevinçlerine tercüman oldu. Elâzizlilerin Cumhuriyete ne kadar candan bağlı olduklarını tebarüz ettirdi .

*Geçid resmi başlıyor*

Söylevlerden sonra geçid resmi başladı. En önde kahraman Askerlerimiz, sevgi saygı, emniyet telkin ederek coşkun alkışlar arasında

geçtiler. Jandarmalarımız. Polislerimiz ve mekteplilerimiz kendilerinden beklediğimiz mükemmeliyette yürüyüş yaptılar, temiz kıyafetleri güzel yürüyüşleri ile alkış topladılar.

*Öğleden sonra*

Cumhuriyet meydanında ve Belediye önünde sevgili yurddaşlarımız davul, zurna çalarak, muhtelif milli oyunlar oynayarak bayramın sevkini artırdılar.

Halkevi temsil heyeti, Mekteplilere "Yurddiyesi oynadı. Bu suretle küçüklerimize zevkli ve neş'eli dakikalar yaşattı .

*Fener alayı*

Gece saat 18 den 19,30 kadar devam eden bir fener alayı yapıldı. Askerin, Orta mektebin büyük talebesinin ve halkın iştirak ettiği bu fener alayı çok mükemmel oldu Fevkal'ade bir zevk ve alaka ile karşılanarak seyir edildi.

*Cumhuriyet Balosu*

Gece de davetlilere Halkevinde bir Balo verildi . Balo için, Valimiz ve arkadaşları bütün gayretlerini sarfetmişler, Cumhuriyet bayramına layık bir balo hazırlamışlardı. Salonunda tertibat mükemmel olduğu kadar, teşrifatda yerinde idi. Büfe de zengin ve müte-nevvidi :

Bu baloda, temiz bir zevkin varlığını, ince bir düşünüşün hakimliğini, taze bir inancın mevcudiyetini sezmemek kabil değildi.

Sabaha kadar aksamadan devam eden, saatlar, dakikalar geçtikçe samimile şen bir baloyu terk ederken herkesin ağzında yayılan hazırlığın mükemmeliyeti işidiliyordu.

*30 Teşrin evvel günü*

Bugün, Belediye önünde, Cumhuriyet meydanında davul zurna'lar çalındı, Milli oyunlar oynandı. Bayram sevincinin coşkunluğunun devam ettiği görüldü.

*Halkevinde Temsil ve Konferans*

30 Teşrin evvel akşamı saat 20 de Halkevi salonunda "ATA,, piyesi Muallimler tarafından muvaffakiyetli bir surette temsil edildi.

Orta mektep Muallimi Ömer Kemal Ağar tarafından "Cumhuriyet,, mevzuu üzerine yarım saat devam eden çok güzel bir konferans verildi.

**TUĞRUL**